

Bobák Miklós

AZ ÉN 56-OM

1934. november 27-én születtem egy gazdacsaládba Jászárokszálláson, ahol tanulmányaimat is végeztem. 1952. augusztus 8-án éjfélkor törtek ránk a tanyánkban az ávósok, ponyvás, katonai gépkocsira pakoltak fel bennünket azzal az indokkal, hogy osztályidegenek vagyunk. Pedig nem is voltunk kuláknak nyilvánítva, majd azt is közölték, hogy kitelepítenek bennünket a Hortobágyra, kényszermunka táborba. Sztálin halálát követően, 1953. szeptember 13-án szabadultunk az internálásból, a Lenin tanya fogságából. Apámmal együtt Budapesten, az építőiparban helyezkedtünk el. A következő év márciusától a gyöngyösi főiskola atkári tan gazdaság kertészetében dolgoztam. Innen vonultam be katonának 1954 novemberében. A budaörsi Vasvári Pál repülős laktanyába kerültem, majd 1955. március 1-én Tarnaszentmáriára helyeztek át, az üzemanyag telepre. Az ottani állomány főleg az üzemanyag- és lőszerraktárakat, valamint a kutakat őrizte. Az én feladatomban az üzemanyagok fogadása, a földalatti és felszíni tartályok feltöltése és lefejtése volt. Innen küldték vasúton a repülős laktanyákba (Budaörs, Tököl, Kecskemét, Taszár stb.) a benzint és a kerozint.

Itt ért minket a forradalom kitörése. Megalakult a forradalmi katonatanács. A politikai tiszt és maga a parancsnok is elmenekült a többi tiszttel együtt, de a megmaradt állomány még tovább őrizte a laktanyát, bár már több honvéd is megszökött. Akkor beszéltük meg a bajtársaimmal, hogy mi is lelépünk. Történt, hogy november 3-án, a késő délutáni órákban, úgy 5 óra körül nagy harckocsi robajra lettünk figyelmesek. Mivel őrszolgálatban voltam, felmentem az őrtoronyba és onnan láttam, hogy Verpelét felől a műúton több harckocsi közeledik a laktanyánkhoz. Távcsővel is próbáltam többet megtudni, de ekkor már kezdett sötétedni, és csak homályosan láttam, de azonnal telefonáltam az őrszobára, hogy tankok közelednek felénk. Mikor kiderült, hogy orosz tankokról van szó, azt az utasítást kaptam telefonon, hogy ne csináljak semmit. Az ellenséges harckocsik (8 darab) a laktanya körül és a bejáratnál helyezkedtek el, s a tankok csövei egységesen a bázisunkra irányultak. Szerencsére mozdulatlanok maradtak, csak a sötétedés miatt bekapcsolták a tankok fényszóróit. A zárva lévő bejáratunknál álló tankból kiszállt egy magyar főhadnagy és két lőfegyveres orosz katona. A kapusszolgálatot ellátó Erzse nevű szakaszvezetőnk kiment, mire az oroszokkal lévő magyar főhadnagy tisztelgett és közölte, hogy az oroszok körülvették a laktanyát, a forradalom véget ért, az egész bázist lefoglalja. Senki ne próbáljon ellenállni, mert annak rossz vége lesz, tegyük le a fegyvert. Erzse szakaszvezetőnk erre csak annyit mondott, hogy megértette a parancsot. Megjegyezte továbbá, hogy ha lövetni próbálnak, akkor számoljanak azzal, hogy mindenki meghal, mivel ez egy robbanásveszélyes üzemanyag bázis. Ezt követően, úgy 18 óra felé, Burda főhadnagy, hadmérnök, bázisparancsnok közölte, hogy kb. fél óra múlva egy üzemanyagot szállító vonatot kell Budapestre elkísérni. Szóltam a legjobb barátomnak, bajtársamnak, a Jónás nevű honvédnek, hogy bevetés van és már mentünk is ki az állomásra. Az állomás mintegy 50 méterre volt csupán a laktanyától, ott várakoztunk teljes felszereléssel (géppisztoly, TT pisztoly, látszó, élelem). Fél óra múlva jött is a kisvonat, három lapos vagonnal. Kb. 20 órakor már Kál-Kápolna vasútállomásra érteztünk. Miskolc felől jött egy Diesel szerelvény. Három vagon tele volt miskolci diák forradalmárokkal, akik Budapestre indultak a

forradalom és szabadságharc megsegítésére. Nagy tűzerejű golyószórókkal, gyorstüzelővel és géppisztollyal voltak felfegyverkezve, valamint rengeteg kézigranátjuk is volt. Ehhez a szerelvényhez csatolták a mi 3 vagonunkat is. Vagonjainkat ponyvával takarták le, és a tetején hatalmas vöröskereszt „díszelgett”. Itt tudtam csak meg a főhadnagyomtól, hogy nagy mennyiségű lőszer szállítunk, amit nekünk kellett biztosítani. Irány: Budapest, a Keleti pályaudvar! A miskolci diákok végig énekeltek az utat. Kb. 21 óra körül értünk a Keletibe, ahol már vártak a forradalmárok, élükön Pongrácz Gergellyel. Burda főhadnagy átadta szállítmányunkat, a lőszeres vagonokat. Sok év múlva találkoztam újra Pongrácz Gergellyel, akitől megkérdeztem, hogy mi lett a lőszerünk sorsa. Elmondta, hogy az oroszok elvették tőlük a felét, majd a fővárosból is kiűzték őket. Visszatérve a Keleti pályaudvarhoz éjfél felé járt az idő, amikor összelelkezve elbúcsúztunk egymástól. Sietnünk kellett, mert már nagy volt a zűrzavar az állomás környékén: lövöldözés össze-vissza, halottak itt is, ott is, emberek jöttek, mentek, futottak ide-oda. Mi beszaladtunk a Baross téren lévő Park szállóba. Innen átmentünk a Hungária hotelba, ahol az I. emeleti nagyteremben rengeteg ember zsúfolódott össze, civilek, katonák vegyesen. Lent a téren továbbra is nagy volt a zűrzavar. Mindenkit ellenőriztek, bennünket is igazoltatott egy bőrkabátos, nemzeti színű karszalagos járőr, de ez inkább kérdezetés, érdeklődés volt. Azt mondtam nekik, hogy Budaörsről jöttünk a Vasvári Pál Repülőtiszt Iskolából. Ávósnak vélték kettőnket, mivel parolinunkon kék alapon egy légcsavar volt a jelzésünk. Levették velünk a parolint meg a sapkarózsát, és helyette nemzeti szalagot tűztek, akárcsak a bal karunkra, ahová kb. 10 cm széles nemzeti karszalag került. Közölték, hogy most már mi is forradalmárok vagyunk! Ekkor november 4-e volt. Én az egyik ablaknál álltam, amikor észleltem, hogy nagy robajjal tankok közelednek a Rákóczi úton. Elővettem a távcsöveget, s megállapítottam, hogy ezek orosz harckocsik. A Kelet felé már hosszú sort alkottak ezek a tankok. Bizonyos távolságra helyezkedtek el, csöveiket a házsorokra irányították. Velünk szemben is megállt egy harckocsi, majd előtűnt belőle egy orosz katona, s láttam, hogy abban a pillanatban valaki az épületből lelőtte. A katona ráborult a tank tetejére, majd néhány perc múlva „behúztak” a jármű belsejébe. Ezt követően megemelkedett a tank csöve és már tüzeltek is a benne lévő oroszok. Azonnal elkezdtem kiabálni, hogy „Vigyázat, lönek az oroszok!” Repeszgránáttal sorozták az épületet. A robbanás miatti légnyomás falhoz vágott engem. A másik fal kb. 6 méterre lehetett tőlem, a lövedékek beszakították azt és ott robbant a gránát. Több sebből véreztem, eltört az orrsövényem, jobb fülem bedugult, jobb szemem is megsérült, jobb lábszáramon mintegy 12 cm hosszú seb keletkezett. Jobb lábujjaim közé hirtelen egy szilánk csapódott, ami szétvágta a katonacsizmámat. A homlokomon kb. 5 cm-es sebet kaptam, azért csak ekkorát, mert a másik 5 cm-t felfogta a katonasapka, igaz meg is égett annak jobb oldala. Lányéksérülést is szenvedtem.

Kiabálásomat követően egyszerre csak minden elsötétült előttem. Az Uzsoki kórházban fekvé tértem csak magamhoz, egy orvostanhallgató ütögette az arcomat, s kérdezte, hogy magamhoz tértem-e már. Ekkor 3 óra felé járhatott az idő. Láttam, hogy sebeimet már fehér gézzel bekötötték. Ruhámat kicserélték, repülő tiszthelyettesi uniformisba öltöztettek, kaptam egy hosszúnadrágot, a csizmámat kidobták, helyette adtak egy pár barna félcipőt, de csak a ballábasat tudtam felvenni, mivel a másik lábamon hatalmas kötés éktelenkedett, akárcsak a jobb térdem alatt. Kaptam tetanusz injekciót és valamilyen fájdalomcsillapító tablettát. Minden sebemet lelkiismeretesen ellátták az Uzsoki kórházban. Életemet Jónás katona cimborámnak köszönhetem, aki végig velem volt.

Mi voltunk Kádár első áldozatai – legalábbis én így érzem. Sorsomat immár az 1952. évi kitelepítés után másodszer is megnyomorították, akkor a Baross téren. Sebesüléseim következményeit a mai napig viselem. Orrsövényemet később meg kellett operálni, látásom jelentősen megromlott, hallókészüléket vagyok kénytelen használni.

Visszatérve a kórházhoz, az orvostanhallgatók közölték, hogy ha tudunk, akkor nagyon gyorsan tűnjünk el, mert ha jönnek az ávósok és itt találva minket forradalmárnak néznek, habozás nélkül agyonlőnek bennünket. Erre gyorsan döntöttem: irány a Keleti pályaudvar, s az első vonattal haza, Jászárokszállásra. Magunkhoz vettük fegyvereinket, majd Jónás Jani bajtársam, barátom vezetett, átkarolva, hogy haladhassunk, mert az életünk volt a tét. Géppisztolyunkat élesre, sorozatra állítottuk. Hajnali 5 óra felé járhatott az idő, mikor a Keleti pályaudvar fűtőházához értünk. Az egyik őrházban világosságot láttunk, ezért bementünk oda. Az ott tartózkodó két vasutas nagyon meglepődött. Elmondtuk nekik, hogy magyar katonák vagyunk és szeretnénk hazajutni, Vámosgyörkig mennénk vonattal. Közölték, hogy vonat nemigen indul mostanában. A rádióban ekkor épp Nagy Imre beszélt. Mondta, hogy hazánkat megtámadták a szovjetek, a kormány a helyén van, csapataink harcban állnak, de segítséget kér a túlerő ellen. Mintegy két órahosszat hallgattuk a rádiót, mire a vasutasok is közölték, hogy tűnjünk el innen, mert ha itt találják bennünket, abból nagy baj lesz. Közben már Kádár János is jelentkezett rádión. Közölte, hogy megalakult a Munkás-Paraszt Forradalmi Kormány, az ellenállók tegyék le a fegyvert. Ezt követően a vasutasok parancsot kaptak, hogy azonnal menjenek Miskolcra, mert az ottani forradalmár vasutasok kiforgatták a vagonokat és keresztbe rakták a sínekre, hogy elzárják az oroszok utánpótlás szállításainak útját. Hat óra felé már indultunk is egy nagy diesel darus vagonnal. Nyolc órára járhatott az idő, mire Vámosgyörkre érkeztünk, ahol köszönetet mondvá életünk megmentéséért, elbúcsúztunk a vasutasoktól és leszálltunk. Előtte azonban még hálából adtam a zsoldomból 1500 forintot a vasutas bajtársaknak. Az egyik vasutas elmondta, hogy ez az adomány nagy segítség, mert négy kiskorú gyermeke van, és igen szegényen tengetik életüket. Első dolgunk volt Vámosgyörkön, hogy felkerestük az orvost, aki meglepődött ugyan, de nagy szeretettel fogadott bennünket. Ő is adott egy tetanusz injekciót meg fájdalomcsillapítót, és kicserélte sebeim kötését is. Megmondtuk neki, hogy haza szeretnénk menni Jászárokszállásra. Erre az orvos kiment a vasútállomásra és beszélt árokszállási fuvarosokkal, akik onnan nap mint nap szállították a szenet és a fát Árokszállásra, meg a szomszédos Visznekre. Kóczián Ferenc és fia rögtön el is vállalta, hogy hazavisz minket lovas kocsijával. Megköszöntük az orvos jószágát, és 11 óra felé már a szekéren ültünk. A településünkre beérve a ponyva alá húzódtunk, onnan leselkedtem kifelé. Láttam, hogy a tanácsháza előtt egy orosz tank áll. Később tudtam meg, hogy a tank Jászberényből jött, hogy az árokszállási veres csillagos emlékmű ledöntése miatt az árokszállási forradalmárok számára tartanak vele erődemonstrációt. Délre már az árokszállási nagytemplom mellett haladtunk el, éppen harangoztak. Mentünk tovább a Rákóczi úton Visznek felé, ami nekem igen kapóra jött, mert a szüleim Ősz utca 17. szám alatti háza pontosan arrafelé volt. A főút és az Ősz utca sarkánál volt egy Ördög nevezetű kocsma, amit mi csak Alszőginek hívtunk. Itt kibújtunk a ponyva alól, megköszöntük Kócziánék segítőkészségét. Adtam nekik 50-50 forintot hálánk jeléül, bár nem a pénzért tették, amit tettek, hanem testvéri szolidaritásból. A szülői házhoz érve bezörgöttünk. Anyám jött a kapuhoz és kérdezte, hogy mit keresnek itt náluk a katonák. Szóltam, hogy a fia van itt a Jónás nevű barátjával, jötevőjével. Erre kinyílt a kapu és azon

belül összeölelkeztünk, hálát adva a Jóistennek, hogy hazavezérelt bennünket. A házba belépve apám is felkelt fekvőhelyéből és 'Isten hozott fiaim'-mal fogadott. Érthető módon kérdések özöne következett, majd miután elmeséltem történetünket, megkértem apámat, hogy hívja el Kóczián doktort, mert megsebesültem. A doktor úr jött is úgy két óra múlva, ellátta sebeimet, fájdalomcsillapítót írt fel. Elmondtam, hogy eddig milyen injekciókat és gyógyszereket kaptam. A jóságos doktor mondta, hogy meg fog gyógyítani, minden nap el fog jönni. Így is tett, s kb. három hét múlva, úgy ahogy helyrejöttem. Közölte azonban a doktor úr, hogy az elrepedt orrsövényemet hamarosan meg kell műteni.

Münnich Ferenc, a fegyveres erők akkori főparancsnoka november 7-én parancsot adott ki, hogy a szétszűllött magyar hadsereg katonái menjenek vissza laktanyáikba és folytassák katonai szolgálatukat. Akik 2-3 éve katonáskodtak, azok is menjenek vissza a laktanyába leszerelésüket intézni. Azok, akik elszakadtak egységeiktől, maradjanak lakásaikon, majd adják le a fegyvereiket. Mi is ezt tettük, mert ha nem így teszünk, hadbíróság elé állítottak volna bennünket. November 10-én este bevittük a fegyvert a jászárokszállási rendőrségre Jónás János katona cimborámmal egyetemben. A Szentpéteri nevű rendőrparancsnok adott egy elismervényt, pecséttel, két tanúval. A cimborám még aznap este elutazott a 21 órai vonattal. Ment ő is haza, Nagykőrösre. Sajnos többet már nem találkoztunk. Kétszer is kerestem, másodsorra válasz is érkezett, hogy már elhalálozott. Isten nyugosztalja, iránta érzett hálámat holtomig megtartom. Miután Kóczián doktor úr meggyógyított, vonatra szálltam és elmentem Szentmáriára, a laktanyába. December 18-a volt ekkor, szerdai nap. Jelentkeztem a parancsnoknál, Szirtes századosnál – leszerelésem ügyében. Rám nézett, majd azt mondta, hogy eltévesztettem a laktanyát, mert itt nincsenek repülőtisztai iskolások. Erre közöltem, hogy én 1955 márciusától itt szolgáltam, majd röviden jelentettem hogyan kerültem Pestre, ahol megsebesültem. Ha ez igaz, akkor menjek Szöcs őrmesterhez, a szolgálatvezetőhöz, keressem meg a civil ruhámat és öltözzek át abba – adta ki az utasítást a laktanya parancsnoka. Így is történt, s időközben a százados megírta a jelentését, amit majd Jászberényben kell leadnom. El is vittem a jelentést, majd megkaptam katonakönyvemmet, benne a végleges leszerelés igazolásával. Újra civil ember lettem! Újra szabad!

Volt Árokszálláson egy nagyon segítőkész ember, Kondás Antal, a Tóni, aki leszerelésemről tudomást szerezve eljött értem, hogy munkát adjon nekem. Jótevőm egy kubikos brigádnak volt a vezetője. Embereivel együtt mentem fel Budapestre, ahol 1957. január 5-én, a Mélyépítő Vállalatnál lettem segédmunkás. Apámmal együtt lettünk tagjai Kondás 12 fős kubikos brigádjának. Az éjjélkor induló munkásvonattal utaztunk, kora reggel 5-6 óra felé értünk hol a Keletibe, hol a Józsefvárosi pályaudvarra. Különböző helyeken végeztük a kubikos munkát. Az élet furcsa fintoraként romeltakarítást is végeztünk, hol máshol, mint az ismerős helyeken, ahol az orosz tankok szétlőtték az épületeket.

Vállalati munkásszállásunk Gödöllő Állami Telepeken volt, innen jártunk HÉV-vel Budapestre dolgozni. Naponta két billenős ZIL teherautót pakoltunk tele sittel, törmelékkel. Már az első napon a Rákóczi útra küldtek minket romeltakarításra, pontosan oda, ahol megsebesültem 56 novemberében! Mi mást, mint a Park és a Hungária szálló épületét kellett megszabadítani a rengeteg törmeléktől. Egy hét múlva a Köztársaság tér, a Pártház következett. Undorító, szörnyű látványban volt részünk, mert nemcsak a pincében, hanem még a szobákban is patkányok rohagáltak fel-alá. Kénytelenek voltunk lapáttal agyonverni őket. Mivel a pincében sötét volt, világítást kértünk. Meg is kaptuk, s ekkor következett be a még

nagyobb döbbenet: rengeteg széttört emberi csont és fej tárult a szemünk elé. Szóltam a művezetőnek, aki a sít között hagyatta velünk az emberi maradványokat azzal, hogy minden menjen a Dunába, ugyanis a gépkocsik a folyóba borították be a törmeléket. A Pártház pincéjében a törmelék között egy lyukas nemzeti zászlót is találtam, amit megmentettem, és Jászárokszálláson, a szülői ház padlásán rejtettem el. Amikor már lehetett, a hétvégi kiskertemben ünnepélyesen felvontam az ereklyeként tisztelt lobogót.

Kondás Tóni brigádjával 1957. március végéig folytattuk a romeltakarítást, majd Oroszlányba, bányászlakások építéséhez vezényelték a munkásokat. Én Budapesten maradtam, a Vízműveknél helyezkedtem el, és a Váci út végén 3 hatalmas víztisztító berendezést építettünk. Itt már nem segédmunkás, hanem gépkezelő voltam.

1962-ben megnősültem, feleségem, Ferenc Jusztina szintén gazdacsalád leszármazottja. 1964-ben Gyöngyösre költöztünk, egy 53 nm-es OTP-öröklakásba. Gyöngyösön is az építőiparban helyezkedtem el. 1969-ben leányunk született. 2002 óta élem a nyugdíjasok életét. Ez év tavaszán felvételt nyertem az 56-os Szövetségbe. Tagsági igazolványom száma: 2016/3.